

Sestry a bratři,

Tma, temnota. Po tři dny. Devátá z deseti ran, které dopadly na Egypt, a které měly přimět faraona, aby propustil hebrejské otroky. Deset jich vůbec nemuselo být – po každé z nich měl vládce Egypta možnost změnit své odmítavé stanovisko a ušetřit svou zemi dalších pohrom. Vcelku logicky se pohromy stupňují, jde o zvyšující se nátlak. Až do dnešních dob platí, že různí vůdcové a diktátoři, vládnoucí pomocí násilí a útlaku, necouvnu před ničím jiným, než před nátlakem a násilím. Ničemu jinému než síle nerozumí, a každý ústupek si vyloží jako slabost.

Proto jsou první dvě rány, krvavě zbarvený Nil a zamoření žábami, spíše varovná znamení. Další dvě, mouchy a komáři, znamenají nepohodlí. Pátá rána, při níž posel dobytek, přináší citelnou hospodářskou újmu. Šestá rána, vředy, to už je přímý zdravotní problém a tělesné utrpení, byť ne smrtelné. Sedmá a osmá rána, krupobití a kobylinky, zničily veškerou úrodu a přinesly hladomor. Dalo by se očekávat, že to, co přinese devátá z pohrom, bude zdrcující. Něco mezi hladomorem a smrtí novorozenců, tedy poslední, desátou ranou, která teprve zlomila faraonův odpor.

Nicméně přichází tma a jako by do toho konceptu stupňujícího se nátlaku vůbec nezapadala. Tma znamená nepohodlí, nic víc. Co je na ní zdrcujícího? Navíc, Egyptané se s něčím podobným vcelku pravidelně setkávali. Jednou za čas totiž vítr ze Sahary přivál písečnou bouři, která zastínila slunce a trvala i několik dní. Pak prostě zůstanete doma, utěsníte, co můžete, a čekáte, až to přejde. Ať už Mojžíš přivolal písečnou bouři nebo černočernou tmou, otazník nad jejím zařazením před hrůzné finále zůstává. Pokud vůbec o něco na způsob pohromy jde, čekali bychom ji spíše na začátku než na konci.

Klíč k této záhadě lze nalézt v Tóře samotné. Ta nám sděluje, že smyslem egyptských ran nebyl pouze nátlak na faraona. Ani pouze trest za útlak hebrejských otroků. Ale také soud nad egyptskými božstvy, jejich ponížení, zesměšnění. Poukázání na to, že to žádní bohové nejsou. Že náboženský systém, který drží tu mocnou říši pohromadě, je pouhá pověra. Řeka Nil byla uctívána jako bůh Hapi, který přináší plodnost. A u porodů egyptských matek měla asistovat bohyně Heket, která byla zobrazována jako žena s žabí hlavou. První dvě egyptské rány měly mít pro Egyptany ještě další smysl, než způsobit pouhou praktickou nepříjemnost. Ti vaši bohové nějak nefungují. Nil místo plodnosti přináší krev, tedy znamení smrti. A vaše porodní bohyně namísto toho, aby pomáhala Egyptským dětem na svět, se množí sama, až se přemnožila...

Význam deváté rány a její řazení je pak také jasnější. Bůh slunce, Ra, byl na vrcholu egyptského panteonu, měl stvořit lidské bytosti ze svých slz. Obyvatelé Egypta věřili, že jejich země je ovládána sluncem. A jméno několika faraonů, Ramses, neznamená nic jiného než spojení slov Ra (bůh slunce) a meses (syn), tedy „Syn boha slunce“. Faraon byl pro své poddané víc než jen vladař, byl to polobůh, boží syn.

Zde si dovolím krátkou odbočku na zamyšlení. My křesťané označujeme Ježíše za Syna Božího. Jak to myslíme? Je to polobůh jako faraon nebo zbožštělý člověk nebo někdo ještě jiný? Dějiny jsou božích synů, jako byli faraoni nebo římscí císaři, plné. Hebrejská Bible takové zbožšťování ostře odmítá. Učení o Ježíšově božství a lidství se tvořilo dlouhá desetiletí, než bylo

definováno na církevních koncilech. Zapřemýšlejme občas, jak tomu rozumíme, než to na někoho vybařneme. Jak by to byla ta nejsamozřejmější věc na světě...

Zpět. Devátá rána je namířena na údajné nejvyšší božstvo a jejího lidského představitele, faraona. Nese jasné sdělení, že Hospodin, bůh těch hebrejských otroků, slunce stvořil a ovládá ho. A také odmítá civilizaci, která je pověřčivá, krutá a zotročuje jiné lidi. Dopad třídní temnoty, deváté rány, byl drtivý. Ani ne tak v tom, že lidé nemohli do práce a brkali o sebe, ale v tom, že zpochybnila jádro jejich víry, degradovala nejvyššího boha a jeho zástupce na zemi.

Tolik k objasnění jednoho starého vyprávění, které jako by na první přečtení nedávalo smysl. Je pěkné rozebírat, co znamenalo pro Egypťany a Izraelce. Kdysi. Ale znamená něco pro nás? Dnes? Je to jeden z kamenů mozaiky, kterými se skrz biblické texty představuje Hospodin, kvůli kterému zde dnes jsme. Věříme spolu s Mojžíšem a dalšími svědky z dávných vyprávění, že Bůh je jediný, stojí mimo vesmír, protože ho stvořil. Liší se od všech bohů a božstev všech civilizací. Pokud odložíte Bibli, je vznik víry v takového boha vědeckou záhadou. Tento Hospodin ale zároveň vstupuje do dějin, mění je, vlastně je tvoří! Pohanská božstva jsou přírodní. A příroda představuje koloběh, slunce zapadá a znovu vychází, roční období se cyklicky střídají, tvorstvo umírá a rodí se nové. Je to tak, vždy tomu tak bylo a bude. Je to srozumitelné a uklidňující. Pohané doufají, že vše zůstane jak je, že koloběh zůstane zachován, že to nebude horší. Spousta lidí to dnes vnímá podobně, aniž si to uvědomuje. Hospodin vyzývá na cestu, Abrahama, Mojžíše, nás. Je to vzrušující, ale vydat se do neznáma obnáší i obavy a neklid. Ale stojí to za to a má to smysl.

Zkoušel jsem si představit, jak to asi vypadalo, když se obří říše ponořila do tmy a hrstka Izraelců měla ve svých domech světlo. Jako když se ocitnete v noci na horách mimo světelný smog a někde pod vámi spatříte pár mihotavých světýlek. Je to krásný obraz a lze se jím těšit i v dobách neveselých. I tehdy, kdy temnota houstne a všechny jistoty berou rychle za své, je možné mít světlo. Světlo, které svítí na cestu, které svítí v našich sborech, domovech, rodinách, v nás samých. Světlo, které tma nepohltí...Amen.